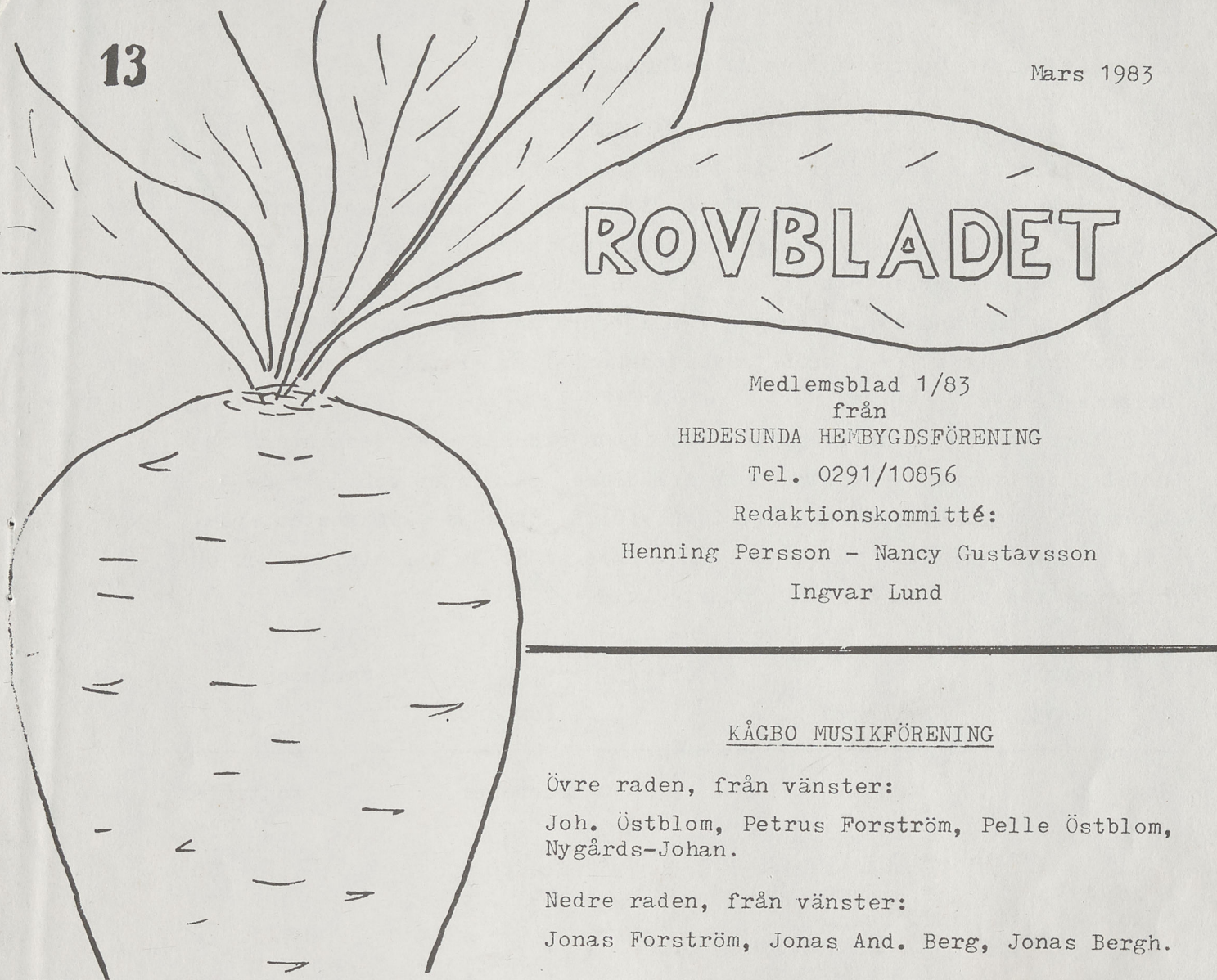

ROVBLADET

Medlemsblad 1/83
från
HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Tel. 0291/10856

Redaktionskommitté:

Henning Persson - Nancy Gustavsson

Ingvar Lund

KÅGBO MUSIKFÖRENING

Övre raden, från vänster:

Joh. Östblom, Petrus Forström, Pelle Östblom,
Nygårds-Johan.

Nedre raden, från vänster:

Jonas Forström, Jonas And. Berg, Jonas Bergh.

Avskrift av ett upprop apropå framsidans foto:

TILL ALLMÄNHETEN.

Undertecknade, som ställt sig i spetsen för bildandet af en Musikförening här på trakten, för hvilket ändamål erfordras penningmedel i och för inköp af nödiga instrument, vädja härmed på det vänligaste och enträgnaste till allmänheten om så rikliga bidrag som möjligt för nämnda ändamål. Bidragen kunna bestå antingen och helst i kontanta penningar eller i skänkta värdesaker eller slutligen kunna båda delarna lemnas.

I betraktande af dels den goda musikens skönhet samt dess stora betydelse att verka upplyftande och förädlande på sinnet och dels de tjänster nämnda förening kan bli i tillfälle att göra allmänheten, påräkna vi en storartad välvilja från hennes sida. De influtna medlen omhänderhafvas och bokföras af Undertecknade

Kågbo den 7 Dec. 1892

P. Lundkvist

Er. Bergh

J. Carlsson

J. Bergh

J. Forström

Hemvist	Namn	Värdesaker	Kontanter	
Kågbo	P. Östblom		2	05
do	Stina Östblom	1 Brosch		50
do	P. Lundkvist	1 Hatt	5	-
do	J. Bergh		5	-
do	Stina Larsson			
do	Karin Larsson	1 Gitarr		
Nordansjö	Er. Bergh	$\frac{1}{2}$ tun. Hafre	5	-
do	J. Andersson		5	-
Kågbo	J. Eriksson		3	-
do	P. Hjelm	1 Fjerd. Hafre		
do	L. Björk	1 Halfspan Potatis		
do	Christina Sjöblom	1 meter Broderi		
do	O. Östling		5	-
do	Stina Eklund	1 Mjölskofva		
do	J. Forström	$\frac{1}{2}$ tunna Hafre	2	-
		10 st Knifvar		
do	P. Forström	1 Mugg		
do	Karin Forström			50
do	P. Löf	1 Förskinn	5	-
do	A. C. J. Persson	1 Halfspan Potatis o. rötter		
do	J. A. Berglund		1	-
do	Ol. Sundström	1 Rock 6 liter Ärtor		
do	J. Sax		5	-
do	J. Carlsson	$\frac{1}{2}$ ta Potatis	5	
		1 bordslampa 1 Tebord		
do	Anna Carlsson		1	
do	Anna Sax	1 spets		50
do	A. Sjöblom		2	-
do	A. Eklund	$\frac{1}{2}$ dus. skedar		
		1 Träslef		
Ramsön	C. Olsson	1 Hatt		
do	P. Olsson	1 Ylletröja		
do	P. Berg	1 Bössa		
do	Maria Forsgren			35

Rämsön	P. Pettersson	1 Förkläde		50
do	Anna Olsson	$\frac{1}{2}$ ta Hafre		
Löfåsen	E. G. Nilsson	1 Par Resårskor		
do	J. Fröjd		1	-
do	F. Fredriksson		1	-
do	A. Jonsson			
do	P. Sund	1 Pistol		
do	P. Persson	1 Tillbringare 1 Syltskål	2	-
do	C. Forsberg			50
do	N. Olsson	1 Bärrem	1	00
Kågbo	J. Forslund		3	-
Hällby	P. Ol. Hällström		2	-
do	L. E. do		2	-
do	Ol. Hällström		3	-
Lågbo	Er. Andersson			50
do	Ol. Andersson		5	-
Kågbo	P. Östblom			50
do	O. Rosengren		5	-
Löfåsen	O. Larsen		3	-
Rämsön	Er. Olsson		1	50
Kågbo	Er. Östberg	1 Harf		
do	N. Ryberg	1 Skofvel		
Fällinge	J. Malm		1	-
do	P. Skoglund		1	-
do	P. Lundkvist		1	-
Hällby	Erik Larsson	$\frac{1}{2}$ dus. Skedar		
do	Lars Andersson		5	-
Sänna	Karin Persson		1	-
do	Ol. Engvall	1 st Toilett		
do	Karin Eriksson	1 Halsduk 1 Spets		
do	P. Engvall	1 Kopparmått		
Bränfallet	P. Wallner	1 metallkran		
Kågbo	Emma Lindblom	1 Halsduk		
do	J. Hellstrand	1 parti Böcker		
Bastfallet	Ol. Olsson			25
Sjöbo	S. Forsberg	Betalt Kr. 1.50	2	-
Finböle	J. Qvist		1	-
do	Ander Anders		1	-
			Sa	97 65
Lågbo	J. Englund		5	-
Hällby	A. Hellstrand		5	-

Det är åter dags för

KYRKSTIGEN

Kristi Himmelsfärds Dag, torsdag 12 maj

Samling vid Brunnargår kl. 7.30

Ta med kaffe eller annan dryck!

MÅNDAGSTURERNA på CYKEL

i samarbete mellan

Korpen och Hembygdsföreningen fortsätter:

Start från Brandstationen kl. 18.30

- 9/5 Östveda - Torsbo
- 16/5 Henrys koja: Vi bjuder på kaffe
- 30/5 Ullan-vallen
- 6/6 Ön
- 13/6 Lindroths koja i Vannersjö
- 20/6 Åsbyvallen: tipsrunda
- 27/6 Kvillanudden
- 4/7 Rångsta-Storsjön: korvgrillning
- 11/7 Ålbo: besök hos keramikern
- 18/7 Mistingshälla - Getbron
- 25/7 Hedsjön
- 8/8 Åsudden: avslutning med korvgrillning
- 15/8 Om vädret tillåter: en tur till Åsbergshällarna

Hembygdsföreningens

ÅRSMÖTE

hålles

lördagen den 23 april

kl. 14

i

Stavgården.

VÄLKOMNA!

Anna - Lena Jönsson

Östveda 13/7 1935

Med den tidens samfärdsmedel, roddbåten om sommaren och pinnskrindan vintertid var det inte närmaste vägen till Jörtsön för Åsby-bönderna, där dom hade sina slätterängar och höstfäbodar. Dom ladade fordret där borta och körde sedan det på vinterföret.

Då hade folket på Hedesunda-Ön betydligt kortare väg till sina fäbodställen på holmar o öar ute i fjärden. Det var inte många årtag från sommarfäbon på ena holmen till höstfäbon på den andra. Fäbodfolket i Harf, Landa, Ås och Östveda måste färdas långa vägar både till lands och sjöss. Vid båthamnen i Finnbäck låg ångbåten Snabbopp med ångan uppe. Bönderna från Ås, Harf och en del från Östveda hade förmånen att få korna fraktade på en skuta efter ångbåten som tog ett tjugotal kor ombord. Förutom fäbodfolket fanns också en del arrendatorer, som skulle fara till slåttern på Bramsön och Jörtsön för att dryga ut fordret med några tappar ängshö. Ett stycke från båtbyggen låg de gamla fäbodbåtarna och skräpade med märlor o spänger.

Under sommarens soliga dagar bredda Bramsöfjärden ut som en blänkande vattenspegel av stort format, det var bara strömmarna och grådarna som lugnet inte rädde på. Men nu på höstsidan växlade fjärdtavlan oftare än när fäbodstintan bytte särk och väntade friaren från byn. När nordosten fick fritt spelrum på fjärdvidden såg det annorlunda ut, då var det fullt uppror där ute och fiskare, flottare och fäbodfolk sade då att "vita brusen gick".

Historien vet berätta om många tragedier som utspelades när fjärden var på så vresigt humör. Det talas om brudpar som seglat på stenar och fått namn Brudhällarna och många andra olyckor. Mor Anna Lena berättade om en Östveda-bo som drunknade under en färd från Bälgsnäs till Östveda. De draggade och sökte efter på älven men förgäves. En gammal beprövad metod var att ha en "tupp" med i båten och ro efter sträckan där den omkomne farit och tuppen skulle ge tecken just där olyckan inträffat. Att förgäves ha draggat efter den drunknade försöktes även detta. Anhöriga for ut med tuppen och mycket riktigt började tuppen gala när de var i närheten där han omkommit. De började dragga på nytt och det dröjde inte lång stund förrän dom påträffade den drunknade.

Det var ett roligt ombyte att få komma till Bramsön efter alla

varma vallveckor uppe i sommarfäbon, efter alla slagsmål med mygg och broms, här ute fläktar det friskt och skönt.

De fem stugorna är ungefär lika inredda som på andra fäbodvallar de flesta frambringat av snickare och slöjdare vid gården, sängar av trä med två bottnar, halmmadrass och slarvtäcken. Det hände ju att översängen behövs utifallatt. Fäbodfriaren kan väl inte dela sänghalm med stintan hur gärna han och hon önskade det. Vad skulle bli av och vad skulle folk säga? Ett kärt tillhåll var hållarna vid västra sidan av Bramsön. Att stå där en stilla lördagskväll och höra sammanringningen från två kyrkor samtidigt, nämligen Söderfors och hemsocknens, var en gudstjänst så god som någon. Då neg stintorna djupt och andäktigt som sed var. Eller att stå där i stilla beundran och se fullmånen strö sitt silver över skogen och fjärden. Ibland bröts tystnaden av röster och årtag, och för varje gång roddaren lyfte årtagen för nya tag så blänkta vattendropparna som pärlor i månblänket. Då var det dags att rusa in i Svens' stuga med bud till sina kamrater.

Nu kommer pojkarna från Östveda-byn, jag hörde hur dom sjöng och spela ute på Fjärn.

Det är inte närmaste vägen bort till Östveda bys höstfäbod på Gässön och därför ror karlarna hellre ut hit till de fem stintorna från Harf i stället. Där på hållarna står fem stintor och vinkar välkommen. Olle på Heden är också med och stryker o knäpper på strängarna.

Nu skall det bli spela av i Anderses stuga. Men först vill stintan ge främmendet lite till bästa vid bordet.

Olle börjar med "Storsvarten", en underlig låt, det var den som Byss-Kalle i Älvkarleby drog på sin fiol när han satt på en malmfora och spelade den över Karl XIII:s bro när svarten tröttnat i skrammelföret. Olle fortsätter med Tyska klockorna, en rätt svårspelad förstämd knäpplåt, Rövästen, Älsklingsvalsen av Menlösen, spelmansbiten som var hans egen favoritlåt. Sedan följer en rad polskor med lustiga namn: Kolbottnen, Kolkojmurn, Månsen, Svanrosen, Tjugofjärde oktober, Rångsta sågen av Menlösen, Pell Persson i Ålbo, Fyllhickan, Pannkakorna, Hin Håle o sessla, Läppsnuvan och vad dom heter alla. Och sist men inte minst Färnebobruden.

Den låten handlar om en tragisk händelse i grannsocknen Österfärnebo: Under ett bröllop slog åskan ned i bröllopsgården och

7

dödade brudgummen mitt i dansen. Bruden blev vansinnig och gick sen omkring i full utstyrsel och sjöng denna tragiska polska och sjöng efter den. Hon gick från gård till gård, stannade innnför dörren och neg: Dä är min bröllopsdag idag. Så fortsatte hon livet ut, och hela bygden begrät hennes öde.

Men det hände också besynnerliga ting vid hällarna ute på Bramsön, det fanns ju så många mystiska varelser bland "småfolket" i skrevorna och lite varstans. För mycket längesen firade ungdomen valborgsmäss ute vid hällarna. Det spel o dans vid skenet av en valborgsmässkase som fick folket på land att tro att hela Bramsön stod i ljusan låga. Mitt i dansen försvann en piga helt plötsligt, hon liksom slets ur armarna på sin danskavaljer. Vart i fridens dar tog flickstäckarn vägen? Ja, det kunde folket fråga sig hur mycket som helst utan att finna något svar. Efter den händelsen blev det aldrig någon mera dans på Bramsön.

Ja, så vet sockensagan berätta.

I norra och västra delarna av socknen fortlevde fäbodlivet i mindre skala rätt länge, även folket på Hedesunda-Ön bevarade denna tradition i det längsta.

Före Mickelmässhelgen var det dags att ge sig av från höst-fäboden. Som sed var åt stintorna "boförsgröt" sista kvällen i fäbon. Hemma på gården blev dom välkomnade med risgrynsgröt och den skulle innehålla mycket russin, en omtyckt anrättning och vad skulle stintan bjuda gårdsfolket på om inte nybakade messmörsbullar.

Som högtidlig avslutning på fäbodlivet samlades stintorna på kyrkvallen om mickmässsöndan. Då bar alla Hedesundas vackra och färgrika bygdedräkt med halsduk, stycke och mössa. Och så förstås den gula skinnväskan i en rem om livet. I den förvarades messmörsbullen och kyrksnibben, psalmboken och håvslanten. Vid sammanringningen neg stintorna djupt som sed var innan de tågade in i kyrkan för att bevista gudstjänsten.

Nu är det tyst och stilla på de gamla fäbodvallarna. Stugorna är borta och inga stintor som kujar vallvisor för sina kära kossor längre. När Mor Anna Lena berättade om sina år i fäbon fanns det bara två av de sju stugorna kvar på Östveda-vallen. De fem stugorna ute på Bramsön har också skattat åt förgängelsen utom en, nämligen Ollas stuga som har underhållits och bevarats till en vacker liten sommarbostad med inredning i delvis gammal stil.

Den sista sommarflyttningen skedde omkring 1930.

Mor Anna Lena avled den 17 november 1949, 84 år gammal.

Upptecknat och återgivet av Anders Eriksson, 1954.

Gamla recept

Nedanstående recept är hämtade ur tidningsurklipp från omkring år 1920.

Mjuk sockerkaka utan vetemjöl.

Denna goda gamla sockerkaka kan bli en präktig födelsedags-tårta, om man består litet crème till fyllning.

4 ägg, 150 gr socker, 70 gr potatismjöl. Formen smörjes med en matsked urvattnat smör och beströrs med en matsked vete- eller skorpmjöl.

De 4 äggulorna och sockret vispas 1/2 timme. Därefter tillsättes potatismjölet. Sist irörs de hårt vispade vitorna. Gräddas i den smorda och mjölade formen i medelvarm ugn en halv timme till tre kvart. Stick i kakan med en visppinne, när intet hänger vid, är den gräddad. Kaken klyves i två delar och fylles när den är kall, antingen med hallonsylt, äpplemarmelad eller också med följande lättlagade äggcrème:

1 äggula vispas med 1 rågad dessertsked potatismjöl, 2 dl mjölk (eller grädde) och ett par teskedar vaniljsocker. Sättes över elden och röres tills det uppnår kokpunkten, men crémen får ej koka.

Sockerbröd.

3 ägg vägas. Man väger sedan socker till samma vikt som äggen och lika mycket mjöl, hälften vetemjöl och hälften potatismjöl. Äggen och sockret röres i 20 minuter varefter mjölet nedröres. Då detta rörts ytterligare i 10 minuter göres härav med en sked små klickar på en smord plåt. Gräddas i svag ugnsvärme.

Potatiskringlor

Smör, vetemjöl och riven kall kokt potatis, lika vikt av varje, sammanknådas samt utrullas till kringlor vilka vändas i socker samt gräddas vackert ljusbruna. Om man ej har råd på smör kan ister eller annan flotttyr användas. Denna får i så fall smältas.

Varifrån kommer fotot?

I förra numret av vårt Rovblad fanns på första sidan en bild som vi alla vid vår första anblick trodde skulle föreställa en dag från den marknad som öppnades 1920 eller 1921 här i Hedesunda. Men det torde inte vara så, när vi närmare forskar i saken. Omgivning och bebyggelse talar för att fotot är taget tidigare. Troligen hör det 1910-talet till, eller som en del har tolkat det ännu tidigare. Det var ju så, att när Hedesunda mejeri byggdes 1912, blev det en självklar sak att alla som hade kor övergick från sin smör- och osttillverkning i hemmet och lämnade all mjölk till mejeriet. Man slapp stå och dra separator och smörkärna där hemma efter detta. Det var en stor dag för bygden, när mejeriet satte igång och tog emot mjölk obegränsat. Följden blev stor efterfrågan på kor. Man hade inte så stora besättningar i sina ladugårdar på den tiden. Även sådana som hade bara två eller tre kor blev leverantörer nästan alla. Ja, man skulle ha en ko till i sin lagård, men varifrån skulle den komma? Det går inte i en hast att föda upp en ko åt sig. Just i detta läge vaknade kreaturshandlarna. En prydlig annons dök då och då upp i våra tidningar: "En vagnlast kalvkor från Småland försäljes i Hedesunda den och den dagen". o.s.v. Och köparna kom, Djuren spriddes omkring hit och dit i vår bygd. Så pågick det ända till in på 1930 talet. Har detta med fotot att göra? Men ännu en sak att beakta. En uppgift från ett par av äldermännen i vår socken har sagt mig att något av seklets allra första år en kreaturspremiering gick av stapeln här i Hedesunda, troligen genom Hushållningssällskapets försorg. Det var under den driftige fabriksör Carl August Sörlings tid, tror jag. Han bedrev jordbruk, privat mejerirörelse, sågverks- och kvarndrift och även kakeltillverkning redan under förra seklets sista skede och en del år in på det nya. Från Sörlings mejeri gick smöret till och med på export till England. Är fotot från denna tid, i så fall omkring år 1905? Nu går vi tillbaka igen till Hedesunda Mejeri, som var i full drift år 1913. Den första mejeriföreståndaren var Einar Lundqvist från Morgongåva, en man som kunde sin sak med all heder. Likaså hans efterträdare Gustaf Lindqvist, bygdens egen son. Mejeriet fick höga utmärkelser på utställningarna för sina alster, mjölk, smör och ost. Nu behövdes folk för driften, nu kommo käcka flickor från skilda delar av vårt avlånga land, och även pojkar, men flickorna var övervägande till antalet. Ja livet har alltid varit sig likt. När bondpojkarna kom med sin mjölkfora började de kasta sina blickar på dessa töser som svängde sig i sina träskor och samtidigt blickade tillbaka. Snart var spelet igång. Mejeriet blev en äktenskapsbyrå och jänterna gick åt som smör. Hör bara! Anders-Anders Josef fick sin Emma från Värmland. Västergårds Simon fastnade för Signe från Borlänge. Östlunds Per-Olov slog armarna om Anna från Hälsingland. Ol-Anders Martin tog Signe somvar från Jämtland. Ollas Erik-August tog sin Klara som var söderifrån.

Anton från Ollas i Mälbo slog fast vid Edit från Österfärnebo.
Arstu Kristina fick sin Carl Walgren från Skåne, och hennes syster
Elsa blev fru åt Gustav Johansson Runhällen. Sist men inte minst
Einar Lundqvist, mejeristen, tog Elma från Östlunds i Brunn till sin fru.
Ja det här blev ett småplock ur minnet från gången tid i vår bygd. Så
var det då, men nya tider och nya seder har satt sin prägel på vårt
Hedesunda. Och det ser och vet de flesta bättre än jag.

Viktor Lund

ÅRSAVGIFTEN

Till dem som ej redan betalt för 1983 bifogas vi inbetalningskort.
Betala om möjligt under april och maj, så att vi hinner få det
mesta arbetet klart innan Ingvars tjänst går ut den 1 juli.
För Er som tänker betala på kontoret upprepar vi adressen:
(Det är en del, som inte observerat att vi flyttade i augusti)

Södra Gävlevägen 35

NTO - lokalen

ingång från norra sidan

Exp.-tid kl. 12 - 16

Hembygdens år 1984

1984 skall ju bli hembygdens år, vi nämner det redan nu så att ni
i tid skall hinna planera in ett besök i er hembygd under 1984.
Alla som jobbat inom Hembygdsföreningen vet ju att det är de som
bor längst bort, som är mest intresserad av vad som sker i hembygden.
Av våra för närvarande 570 medlemmar är det 130 som bor utom
Hedesunda från Haparanda till Blekinge och Göteborg.

HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

INKOMSTER 1982

Medlemsavgifter	5.690:-
Gåvor	2.700:-
Lotterier, fester, resor	32.433:55
Bidrag från Gävle kommun	13.440:-
Hedvig Ulfsparres Donationsfond	10.000:-
Hyror	6.075:-
Räntor	7.314:29
Böcker, manschettknappar, märken	2.903:-
Vykort	<u>74:50</u>
Kronor	<u>80.630:34</u>

UTGIFTER 1982

Trycksaker, porto, telefon m.m.	8.208:75
Hyra, NTO	900:-
Arrende	10:-
El	6.318:80
Försäkringar	2.247:-
Reparationer och underhåll	16.572:37
Inventarieinköp	6.189:-
Folkdanslaget	500:-
Årsavgifter	160:-
Diverse kostnader	113:-
Räntor: lån	3.500:-
badet	<u>58:15</u>
	<u>3.558:15</u>
	44.777:07
Överskott	<u>35.853:27</u>
Kronor	<u>80.630:34</u>

HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

T I L L G Å N G A R

	<u>31/12 1981</u>	<u>31/12 1982</u>
Kassabehållning	2.793:45	5.059:40
Postgiro	6.791:95	6.268:12
Bank	63.668:85	66.088:-
Bank (badet)	559:80	617:95
Fordran av Länsarbetsnämnden	2.776:50	4.671:50
Inventarier	1:-	1:-
Gammelgården, Sundby	10.000:-	10.000:-
Stavgården	158.500:-	190.000:-
Övriga byggnader på Åsudden	<u>7.000:-</u>	<u>7.000:-</u>
	<u>Kronor 252.091:55</u>	<u>289.705:97</u>

SKULDER och EGET KAPITAL

Personalskatt	1.466:-	3.169:-
Badet	559:80	617:95
Lån	35.000:-	35.000:-
Eget Kapital	<u>215.065:75</u>	<u>250.919:02</u>
	<u>Kronor 252.091:55</u>	<u>289.705:97</u>

Eget kapital 31/12 1981	215.065:75
Överskott 1982 enl. spec.	<u>35.853:27</u>
Eget kapital 31/12 1982	<u>250.919:02</u>